

**Posisjonsnotat fra PWYP Norge
Krav til EITI -implementeringen i Norge**

Til: Gro Anunskaa, Olje og Energidepartementet (OED) ifm. EITI-
implementering i Norge.
Fra: Mona Thowsen, gen. sekr. PWYP Norge¹
Dato: 26. mars 2014
Re: Dette er et omforent posisjonsnotat fra PWYP Norge. Notatet
representerer også posisjonen til sivilsamfunnsorganisasjonene med
verv i interessentgruppen i EITI i Norge: Industri Energi,
Transparency International Norge, Fagforbundet, WWF Norge, KFUK-
KFUM Global og PWYP Norge.
Posisjonsnotatet er i tråd med nye oppfordringer etter EITI-
konferansen i Sydney, Australia, 2013². Posisjonsnotatet støtter opp
omkring de nye standardene i den internasjonale strategi, og gjør relevant
vår særlige norske kontekst og behov for åpenhet i Norge³.

INNHold:

1. KOMMUNIKASJON OM EITI	2
2. ÅPENHET OMKRING LISENSINNEHAVERE	2
3. ÅPENHET OM KONTRAKTER	4
4. SELSKAPERS INVESTERINGER I INFRASTRUKTUR OG SOSIALE INVESTERINGER	7
5. GRUVEDRIFT	7
6. EITI I NORGE -5 ÅR FRA NÅ	8

¹ <http://pwyp.no>

² <http://www.publishwhatyoupay.no/en/eiti-raises-bar-sydney>

³ <http://eiti.org/document/guidance-notes-implementing-countries>

1. Kommunikasjon om EITI

1.1.Posisjon:

- EITI rapporten inntas som et eget kapittel i eksisterende faktahefte fra Oljedirektoratet. Hensikten er at EITI da kan nå en lesergruppe og å anvende eksisterende kanaler for informasjonsflyt. Budskapet bør ytterligere visualiseres og populariseres. Vi ber om at OED bruker sine ressurser i et slikt informasjonsarbeid.
- OED velger ut de delene som er viktigst for OED å kommunisere nasjonalt og internasjonalt og om at EITI sekretariatet velger ut hvilke deler som er viktigst å kommunisere for EITI nasjonalt og internasjonalt.
- PWYP Norge inntar relevant informasjon på sine nettsider som en del av eget kommunikasjonsarbeid knyttet til formidling om EITI og resultater.
- Digitalisere rådata: Digitalisering av data vil gjøre det mulig for forskere, organisasjoner, journalister og politiske representanter og alle andre som kan ha behov for å bruke data videre for å analysere, sammenlikne og skape egne visuelle framstillinger av relevante data. Norge bør bidra til som et eksempel på hvordan dette kan gjøres og slik kunne fungere som en referansemodell for andre land. I Dodd-frank er det et krav om at data skal være leselig digitalt. Et prosjekt er et prosjekt under Difi om åpne data i Norge der hvor datasett kan legges ut: <http://data.norge.no> Digitalisering av rådata er også en del av strategien for IKT for verdiskapning: <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fad/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2010/radata-skal-kunne-brukes-av-flere.html?id=624786> Bruk av databaser og kobling av ulike databaser og presentasjoner og kart. EU har beregnet markedsverdien av offentlige data i EU og Norge til 200 milliarder kroner. Ved å gjøre offentlig informasjon i maskinlesbare formater tilgjengelig, åpnes det opp for nye, innovative tjenester basert på disse dataene.
- OED bør også signalisere utad og overfor andre lands myndigheter at informasjon i det offentlige rom er en viktig del av demokratibyggning.

1.2.Status:

- EITI-rapportene og data kun tilgjengelige som PDF-er. (Det er slik med alle EITI-rapporter).

1.3.Rasjonale:

Viktig å få tilgjengelig informasjon inn i eksisterende og relevante kanaler

2. Åpenhet omkring lisensinnhavere

2.1.Posisjon:

I følge norsk lov er det den norske stat og dens innbyggere som er eier av de petroleumsressursene som finnes på norsk sokkel. Når et selskap får tildelt en tillatelse til å forvalte fellesskapets ressurser er det selvsagt relevant å ha kunnskap om hvem

som er de egentlige eiere av selskapene. Et naturlig verktøy i så henseende vil være et digitalisert og søkbart aksjonærregister.

Ifht. **nye retningslinjer i EITI om åpenhet omkring lisensinnehavere** ber PWYP Norge om at norske myndigheter⁴ sikrer at eksisterende informasjonsflyt knyttet til lisenser og lisenshavere inneholder:

- Informasjon om hver olje, gass og *gruvelisens* (per tidspunkt mangler så vidt vi vet informasjon om gruvelisenser)
- Opprette et offentlig register som viser selskapets navn, sted og varighet av hver lisens (kan registeret som driftes av Oljedirektoratet utvides til å omfatte dette også for gruvelisenser)
- At Norge arbeider for at denne informasjonen også kan finnes i store produsentland som Kasakhstan og fremvoksende produserende land som Mosambik, hvor den i dag ikke finnes.
- På de norske EITI-nettsidene, forklare:
 - Hvilken informasjon som allerede finnes offentlig tilgjengelig i Norge
 - Hvordan lisensene ble tildelt eller overført i løpet av det gjeldende året
 - Detaljer om søkere og kriterier som brukes i lisenstildeling.
 - offentlig tilgjengelig informasjon i Norge
 - Beskrive hva som er åpen tilgjengelig informasjon og hvorfor man har valgt å gjøre denne tilgjengelig, og begrunne hva som er unntatt offentligheten og hvorfor.
- Rapportering av inntektsdata per prosjekt for å føre EITI i tråd med Dodd-Frank, som krever prosjektnivårapportering av alle USA-børsnoterte olje-, gass- og gruveselskaper. EU har forpliktet seg til det samme.
- Den nye standarden oppfordrer også landene til å gjennomføre ytterligere to åpenhetselementer: kontraktsåpenhet og begunstiget eierskap (beneficial ownership).

2.2.Status:

- Nye EITI regler ble innført ifm. den globale EITI-konferansen i Sydney 22.-23. mai 2013⁵.
- Liberia og Afghanistan leder an i å publisere kontrakter⁶.

2.3.Rasjonale:

- Norge arbeider for høyest mulig integritet i sitt åpenhetsarbeid i EITI.
- Norge gjennomfører EITI på en slik måte at det kan være et godt eksempel for etterfølgelse fra land vi ønsker at skal følge etter.

⁴ Eiti.org/document/standard

⁵ pwyp.no/en/eiti-raises-bar-sydney

⁶ pwyp.no/en/contract-transparency-agenda-sydney

3. Åpenhet om kontrakter

3.1.Posisjon:

Ifht. nye retningslinjer i EITI om kontraktsåpenhet ber PWYP Norge om følgende⁷: Norge at norske myndigheter gjennomgå alle kontrakter som styrer olje og mineralproduksjon og sikre at disse enten er publisert eller publiseres.

3.2.Status:

- EITI-styret har konsultert alle EITI-implementerende land i denne saken i ”EITI Consultation on Contract Disclosure” som er tilgjengelige på nett⁸. Tjue land svarte. Herunder støttet elleve land offentliggjøring av alle kontrakter, og seks land sluttet seg til ønsket om offentliggjøring av alle kontrakter med mulighet for å tillate unntak for og/eller anvende regelen bare for nye kontrakter, ett land sluttet seg til en oppmuntring om kontraktsåpenhet, og to land ønsket bare en nominell omtale av kontraktsåpenhet.
- PWYP Norge har bedt om at OED gir en presentasjon på neste interessentgruppemøte og redegjør for;
 - hvilken informasjon som allerede finnes offentlig tilgjengelig i Norge,
 - oppgir kildene hvor informasjonen er å finne,
 - oppgir hva som er åpen tilgjengelig informasjon og begrunnelsen hvorfor, oppgir hva som er unntatt offentligheten og begrunnelsen hvorfor.

Det er hensiktsmessig at dette forklares på de norske EITI-nettsidene som er opprettet til dette formål.

(I dag-åpent: PL nummer, blokker, selskaper, O/P, andeler, arbeidsforpliktelse og beslutninger. I dag hemmelig: Eierskapsstruktur og organisasjon i Norge, selskapsstørrelse og erfaringer, finansiell situasjon i selskapet, erfaring og teknisk kompetanse]

3.3.Rasjonale:

A: Kontraktsåpenhet gir fordeler både for regjeringen, borgere og selskaper.

For myndighetene er fordelene at det;

- Utvikles konsensus omkring form og redusere spenninger rundt de respektive forpliktelser for operatørselskaper og staten i gruvesamfunn, derigjennom
- Fremmer stabilitet og reduserer risikoen for investorer ;
- Tilgang til informasjon som selskapene allerede har (kontraktene er viden sirkulert i privat sektor) , åpenhet vil gi et større spillerom i forhandlinger og,
- Øke fremtidige inntekter ved å gjøre det vanskelig for en enkelt etat for å signere avtaler med begrensede langsiktige fordeler, for eksempel på bekostning av miljøet;

⁷ Eiti.org/document/standard

⁸ <http://eiti.org/files/Contract%20disclosure%20consultation.pdf>

For borgere og sivilsamfunn generelt er fordelene at det;

- Verdsette den forventede netto avkastning som landet mottar fra leting og utvinning av naturressursene ;
- Bedre forstå og tolke de inntektsdata som er utgitt av EITI , inkludert variasjoner i selskapets forpliktelser og bidrag over tid (f.eks. lave skatteinnbetalinger under kostnads utvinning perioder) , og
- Identifisere lokalt innhold , miljømessige og sosiale forpliktelser som styrer selskapets atferd i vertssamfunnene , og overvåke deres oppfyllelse
- Ansvarliggjøre myndigheter og andre beslutningstakere
- Informasjon i det offentlige rom bidrar til å styrke demokratiet

For selskapene er fordelene at det;

- Etablerer kontrakter som er mer stabile og som har bredere aksept i landet og som det vil være et lavere press på for eventuelt å reforhandle ;
- Bedrer informasjon til investorer ;
- Lavere risiko for korrupsjon i forhandlinger om nye kontrakter eller i reforhandlinger ;
- Styrke selskapets sosiale lisens til å operere ;
- Forklarer inntektene overfor offentlige forventninger (for eksempel når letekostnader blir avskrevet) ;
- Reduser forhandlingsevnen til skruppelløse selskaper som er villige til å gjøre avtaler som er ute av takt med internasjonale standarder ; og
- Forbedre allmennhetens tillit til at avtaler som er inngått er rettfærdig .

B: Juridiske og kommersielle barrierer for kontraktsåpenhet blir tilbakevist

- Selskapsrepresentanter på EITI International Board har indikert at hvis landene krever kontraktsåpenhet, så vil deres selskaper følge dette kravet. Denne villigheten antyder at kontraktsåpenhet ikke vil skade kommersielle interesser.
- Rapporten "Contracts Confidential", en studie som undersøkte over 150 olje-og gruvekontrakter, viste at selv kontrakter med konfidensialitetsklausuler kan bli offentliggjort. De fleste konfidensialitetsklausuler tillater at partene i en kontrakt kan publisere informasjon ved gjensidig samtykke. De fleste konfidensialitetsklausuler har også inkludert eksplisitte tillatelser for offentliggjøring som påbudt ved lov eller andre krav som børskrav.
- Til tross for påstander om det motsatte, inneholder kontrakter vanligvis ikke informasjon som er kommersielt sensitiv. (Se figuren nedenfor.) I de få tilfellene de gjør det, kan EITI tillate unntak for denne spesifikke informasjonen, i henhold til veldefinerte regler.

Spesifikk terminologi for utvikling	Sannsynlighet for konkurransevridning hvis publisert?	Funnet i primærkontrakter?
Referanser til framtidige transaksjoner	Ja	Usannsynlig
Handelshemmeligheter	Ja	Usannsynlig
Arbeidsforpliktelser	Usannsynlig	Sannsynlig
Local content	Usannsynlig	Sannsynlig
Ansettelse og training	Usannsynlig	Sannsynlig
Finansielle vilkår i avtalen (terms and payment rate)	Usannsynlig	Sannsynlig
Kontraktspartnere	Usannsynlig	Sannsynlig

Fra Contracts Confidential, 2009

- Vi kjenner ikke til negative kommersielle konsekvenser av kontraktsåpenhet som allerede er gjennomført av mange land (se nedenfor) . Kontraktsåpenhet i EITI vil gjelde for alle selskaper som er aktive i et gitt land, og ville derfor skape en rettferdig konkurransesituasjon. Snarere enn å skade selskapets utsikter , kan åpenhet om kontrakter forbedre markedseffektiviteten og styrke selskapets ”social license to operate”.
- Åpenhet i kontrakter i EITI vil gi regjeringer tilgang til informasjon som selskapene allerede har og vil sette regjeringer på mer lik linje med bedrifter til å forhandle frem de beste avtalene for sine land . Kontrakter er allerede viden sirkulert innenfor privat sektor, og viktige inntektsdata fra olje- , gass-og gruveindustrien. Kontrakter er i tillegg tilgjengelig for salg på pay- tilgang til databaser , slik som de drives av Wood Mackenzie . Kontraktsåpenhet i alle EITI - land vil skape et internasjonalt bibliotek av kontraktsvilkår som igjen vil redusere informasjonsasymmetrier og styrke ressursrike lands regjeringer .
- Selskaper har uttrykt bekymring for at innbyggerne ikke vil være i stand til å fullt ut forstå eller å kontekstualisere kontrakter. EITI er et perfekte forum for å kunne forklare og diskutere kontrakter på tvers av interessegrupper . Ved å kreve kontraktsåpenhet gjennom EITI , vil kontraktene være ledsaget av den gjennomsiktigheten som utfyllende informasjon om inntekter vil gi og skape dialog på tvers av interessentgrupper, og bidra til kapasitetsbygging for det sivile samfunn til å tolke informasjonen som er tilgjengelig.
- Åpenhet om kontrakter kan se utfordrende ut fra et logistisk perspektiv, men det er viktig å huske på at en forutsetning for åpenhet om kontrakter ikke ville tre i kraft umiddelbart , men vil bli fasett inn i EITI gjennom en overgangsprosess. Det er også organisasjoner som har erfaring i å bistå land med å gjennomføre et arbeid knyttet til åpenhet om kontrakter.

4. Selskapers investeringer i infrastruktur og sosiale investeringer

4.1.Posisjon:

- PWYP Norge ber OED om en redegjørelse for hvilke beløp de ulike selskapene bruker på CSR/samfunnsansvar, hvilken praksis selskapene legger til grunn hvordan denne kostnaden føres helt konkret og hvorvidt de betaler kostnaden selv eller hvorvidt kostnaden skrives på det offentlige.

4.2.Status:

- Nye retningslinjer i EITI omkring selskapers investeringer i infrastruktur og sosiale investeringer

4.3.Rasjonale:

- Kartlegging av selskapers investeringer i infrastruktur og sosiale investeringer. Man er på det nåværende tidspunkt ikke klar over at det foretas infrastrukturinvesteringer og sosiale investeringer i Norge som ikke er direkte relatert til feltutbygginger (slik som f.eks. rørledninger for gasseksport mv).

5. Gruvedrift

5.1.Posisjon:

- PWYP Norge ber OED hente inn relevant og nødvendig informasjon om norsk gruveindustri fra nærings og handelsdepartementet for å ta en informert vurdering av hvorvidt gruverdrift skulle inkluderes i den norske EITI-rapporteringen.

5.2.Status:

- Gruvedrift er per i dag ikke en del av den norske EITI-rapporteringen.
- Noen kommuner er mot gruverdrift. Andre er for. Alle ønsker kunnskap.

5.3.Rasjonale:

- Forskere på NTNU anslår at uoppdagede mineralressurser for over 1000 milliarder kroner kan ligge langs Atlanterhavsryggen mellom Jan Mayen og Svalbard. Verdifulle mineraler som gull, sølv, kobber, kobolt og sink er omtalt.
- Ulike aktører har ulikt rasjonale for åpenhet knyttet til gruveindustrien.
- Mineralstrategi:
http://www.regjeringen.no/pages/38261985/mineralstrategi_20130313.pdf
- I og med at dette er et kommunalt anliggende er dette et uoversiktlig område.

6. EITI i Norge -5 år fra nå

Posisjon:

Det er åpning i EITI for at Norge kan søke om tilpasset implementering og å slutte med EITI-implementering etter 5 år uten avvik. Forutsetningen for å søke tilpasset implementering må da være at EITI –implementeringen er eller er i ferd med å erstattes med at Norge har innført utvidet land for land rapportering.

Det er vesentlig at et åpenhetskrav ikke baseres på tilfeldige prinsipper som legger opp til store omgåelsesmuligheter for selskapene.

For å tilfredsstille åpenhetskravet ”utvidet land for land rapportering” må rapporteringen omfatte:

1. 8 regnskapstall, inkludert skattetall fra resultatregnskap og balanse, presentert i noter til årsregnskapet for hvert land de er registrert i:

- (1) Investering⁹
- (2) Produksjon¹
- (3) Salgsinntekter¹
- (4) Kostnader (gjerner brutt ned på kjøp av varer og tjenester, lønn, andre driftskostnader og netto finanskostnader)¹⁰
- (5) Antall ansatte
- (6) Betalbar skattegjeld 1/1
- (7) + Årets betalbare skatt i resultatregnskapet
- (8) Betalbar skattegjeld 31/12

2. Tallene rapporteres for samtlige land, uten unntak, og summen av land og eliminerings må stemme overens med tall i det konsoliderte finansregnskapet.

Dette er et konkret effektivt, formålstjenlig, enkelt, og ikke minst rimelig og gjennomførbart krav som vil virke etter sin hensikt.

Vi tar sikte på å ta en statusoppdatering av dette posisjonsnotat etter 1 år.

Status:

Per i dag har Norge innført såkalt ”enkel” land for land rapportering som vil synliggjøre skattebetalinger og synliggjøre korrupsjon, men er i tillegg gått i retning av en utvidet land for land rapportering.

Rasjonale:

Det er av vesentlig betydning at åpenhetskravet sivilsamfunnsorganisasjoner arbeider for kan bidra til høyest mulig integritet i økonomiske transaksjoner og være for godt eksempel for land som skal utarbeide tilsvarende åpenhetskrav.

⁹ Både foreslått av PWYP Norge og arbeidsgruppen som leverte innstilling til Finansdepartementet når det gjaldt innføring av åpenhetslov i Norge.

¹⁰ PWYP Norge har foreslått at de totale kostnadene inntas, mens Finansdepartementets arbeidsgruppe kun foreslo deler av kostnadene, noe som vil ødelegge informasjonsverdien til investorer